

Снежана Марковић
Члан Националног просветног савета
Републике Србије испред Друштва за
стране језике и књижевности Србије
Председник Београдске подружнице
професора руског језика при
Славистичком друштву Србије
snezana238@sbb.rs

УДК 373:811.161.1(497.11)
https://doi.org/10.18485/sd_ruski75.2023.ch9

РУСКИ КАО ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК У СРБИЈИ И БЕОГРАДУ

У првом делу рада се даје анализа статуса руског као другог страног језика у нашем школском систему и статус другог страног језика уопште. Други део рада даје податке о основним школама на територији града Београда у којима се учи руски језик по општинама.

Кључне речи: други страни језик, Друштво за стране језике и књижевности Србије, језичка стратегија, руски језик, основне школе.

The first part of the paper analyzes the status of Russian as a second foreign language in our school system and the status of a second foreign language in general. The second part of the paper provides data on elementary schools on the territory of the city of Belgrade where the Russian language is taught.

Keywords: second foreign language, Foreign Language and Literature Society, language strategy, Russian language, elementary schools.

1. Други страни језик и иницијативе Друштва за стране језике и књижевности Србије.

На самом је почетку потребно ставити акценат на похвалне иницијативе и предлоге нашег Друштва за стране језике и књижевности Србије (у даљем тексту Друштво) која су у интерактивној сарадњи са Националним просветним саветом Републике Србије (у даљем тексту Савет) и Министарством просвете, науке и технолошког развоја (у даљем тексту Министарство) довеле до исхода који су у интересу руског и свих страних језика који се уче у нашем образовном систему.

Изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања из 2019. године и Закона о основном образовању и васпитању такође из 2019. године враћено је бројчано оцењивање Другог страног језика који је у статусу изборног програма и који се до наведених измена и допуна оцењивао описно као Верска настава и Грађанско васпитање и није утицао на општи успех ученика. Сада оцена из Другог страног језика утиче на општи успех ученика.

Донети су програми наставе и учења трећег, односно Другог страног језика у оквиру осталих облика образовноваспитног рада за ученике гимназија и средњих стручних школа; у гимназијама је то трећи страни језик, а у средњим школама где се учи један страни језик, то је други страни језик.

У Плану наставе и учења за ученике са посебним способностима за физику писало је Енглески језик, а сада пише Страни језик. Овим је пружена могућност ученицима да изаберу страни језик који желе да уче.

Друштво је дало допринос изради Стратегије образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године и доставило више конструктивних предлога на одређена поглавља Стратегије. Савет је све наше иницијативе позитивно оценио и на челу са председником Радивојем Стојковићем упутио Министарству. Савет је прихватио предложену стратегију образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, али је и нагласио да је у наредном периоду потребно извршити одређене допуне и измене. Наводи се и следећи цитат: „Оснаживање вишејезичности, позиције и квалитета наставе страних језика”. Ово је потврда да је залагање нашег Друштва за више језичност у нашем образовном систему нашло место у Стратегији до 2030. године.

Уочено је да је дошло до урушавања вишејезичности у нашим школама, тачније урушавања равнотеже заступљености страних језика у нашем образовном систему. До овога долази последњих година због повећаног интересовања за учење немачког језика, што се може разумети, али неретко и непоштовања подзаконске регулативе којом се регулише увођење другог страног језика. Једини подзаконски акт којим се регулише ово питање је Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и Програм наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања. Овим актом прописано је да ученик бира страни

језик са листе страних језика које му нуди школа у складу са својим кадровским могућностима и изучава га до краја другог циклуса. У одређеном броју школа уведен је други страни језик који није постојао и није могао да се нуди јер школа није имала кадар за тај страни језик. Дешава се да то буде и нестручан кадар, а самим тим се и урушава квалитет наставе тог страног језика. Законска и подзаконска регулатива се мора поштовати што је и једногласан закључак Савета у вези са оваквим питањима и Министарство мора имати већи увид у ове случајеве. На седницама Савета имали смо прилике да износимо ове проблеме и указујемо на конкретне представке колега из школа Србије које су упућене Министарству, а повратну информацију нисмо добили.

Предлог Друштва је да је неопходно прецизније дефинисати процедуру увођења Другог страног језика, како остали страни језици не би губили позицију у односу на велико интересовање за учење немачког језика.

Савет је подржао иницијативу Друштва у вези са ревизијом понуде страних језика у филолошким гимназијама: почетно учење немачког, руског и француског језика као првог страног језика; продужно учење италијанског и шпанског као првог страног језика; увођење италијанског и шпанског као другог страног језика.

Савет је подржао иницијативу Друштва и Заједнице гимназија за измену члана 60, став 3 Закона о основама система образовања и васпитања који регулише да су Верска настава, Грађанско васпитање и Други страни језик изборни програми. Наведена иницијатива садржи предлог да Други страни језик уместо изборног програма добије статус обавезног предмета. Надамо се да ће Министарство исказати разумевање за ову иницијативу која је оправдана и очекујемо законско решење.

Иницијатива Друштва за увођење страног језика струке у средњим стручним школама разматрана је на седници Савета. Друштво је добило од неколико струковних удружења одговоре, углавном негативне, али има и позитивних. Савет није заузео став по овом питању. Ова иницијатива Друштва биће разматрана када се буде приступило ревизији и реформи Плана и програма наставе и учења у средњем стручном образовању, како је предвиђено Стратегијом образовања.

2. Подаци о учењу руског језика у Београду.

У својству председника Београдске подружнице Славистичког друштва Србије изнећу податке о учењу руског језика на територији Београда по општинама. Претходно морам да истакнем да је сам ентузијазам колега, професора руског језика, као и мотивисаност ученика за учење руског језика и њихови изузетни резултати – на бранику одбране руског језика у школама. Према подацима које су прикупили руководиоци општинских актива професора руског језика за школску 2018/2019. и 2019/2020. о заступљености руског језика у основним школама (не рачунају се гимназије и средње школе у којима се наставља учење језика), стање је следеће:

– Од 17 београдских општина у 16 се учи руски језик, а не учи се у општини Сопот.

– Руски језик се учи у 61 школи, тачније у 60 јер је у међувремену у једној школи укинута и не нуди се, а учио се, већ се нуди страни језик који је уведен накнадно, што је доказ кршења подзаконске регулативе. На три београдске општине само у три школе се учи руски језик и то: на општини Врачар у комбинацији са француским, на Савском венцу у комбинацији са немачким и на Старом граду у комбинацији са немачким. Само руски језик се учи у 28 школа. У комбинацији са немачким се учи у 23 школе, са француским у 10 школа и са шпанским у 1 школи. Број ученика који учи руски језик је око 14000. Види прилоге на крају рада.

3. Подршка промоцији руског језика.

Подршку промоцији руског језика даје Руски центар за науку и културу „Руски дом” у Београду чија су врата широм отворена професорима, ученицима и родитељима за све наше активности. Одржавају се многи конкурси у рецитовању, казивању одломака из дела руске класике, састанци Подружнице, семинари за наставнике. Семинари за наставнике последњих година се не организују у Русији, као ни наградна путовања за ученике победнике Републичког такмичења у знању руског језика. Ранијих година су били организовани семинари за наставнике и наградна путовања за ученике јер је то истовремено и упознавање са културом, традицијом, обичајима земље чији језик се предаје и учи. На ово увек указујем у годишњим

Извештајима о раду Подружнице али одјека на овај апел до сада није било, а што је свакако неопходно. Одржавају се концерти ученика од 2014. и то један концерт ученика гимназија и средњих школа и један концерт основних школа који су изузетно посећени. На концертима учествују ученици који уче руски језик, као и они који не уче, и то са сјајним тачкама на руском језику.

Средња школа при Амбасади Руске Федерације у Србији од 2001. године организује олимпијаду за ученике „Лик Русије” и награђује ученике у различитим номинацијама.

Компанија „НИС” организује „НИС Олимпијаду” за ученике и награђује победнике у различитим категоријама. Осим олимпијаде, НИС компанија је опремила велики број школа наставним средствима, као и кабинете руског језика.

Промоцији страних језика не дају допринос само Друштво, Савет и Министарство, већ је то и политика наше земље јер сарађујемо са свим земљама света и негујемо културу учења и познавања страних језика.

Снежана Маркович

РУССКИЙ КАК ВТОРОЙ ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК В СЕРБИИ И БЕЛГРАДЕ

Резюме

В первой части статьи дается анализ статуса русского как второго иностранного языка в школьной системе Сербии и статуса второго иностранного языка вообще. Во второй части приводятся данные о восьмилетних школах города Белграда, в которых изучается русский язык.

Ключевые слова: второй иностранный язык, Ассоциация иностранных языков и литератур, языковая стратегия, русский язык, восьмилетние школы.

Прилог 1. Град Београд – заступљеност руског језика у основним школама 2019/2020.

	Општина	Број	Број професора	Само руски језик	Други језици	Број ученика
1.	Чукарица	7	13	5	Немачки (2) Кинески (1)	2331
2.	Земун	5	12	4	Немачки (1)	1765
3.	Звездара	3	3	/	Немачки (3)	224
4.	Гроцка	4	6	2	Немачки (2)	691
5.	Барајево	2	4	/	Немачки (1) Француски (1)	581
6.	Раковица	3	7	3	/	1279
7.	Лазаревац	6	8	4	Француски (2)	1124
8.	Младеновац	1	4	1	/	705
9.	Обреновац	3	5	3	/	668
10.	Нови Београд	8	8	2	Немачки (5) Француски (2)	1282
11.	Сурчин	3	4	3	/	742
12.	Врачар	1	2	/	Француски	210
13.	Стари град	1	2	/	Немачки	162
14.	Савски венац	1	1	/	Француски	83
15.	Палилула	9	15	2	Немачки (4) Француски (3)	2129
16.	Вождовац	4	3	/	Немачки (3) Шпански (1)	586
17.	Сопот	/	/	/	/	/

		Укупан број школа 61	Укупан бр. проф. руског језика 97	Број школа са само руским језиком 29	Немачки - 20 Француски - 10 Шпански - 1 Кинески – 1 Укупно - 31	Укупан број ученика 14 562
--	--	-------------------------	--------------------------------------	---	---	-------------------------------

Прилог 2. Град Београд – заступљеност руског језика у основним школама: поређење 2018/2019. – 2019/2020. година

	Општина	Број школа	Број професора	Само руски језик	Други језици	Број ученика
1.	Чукарица	7/7	15/13	5/5	Немачки (2 школе) Кинески (1)	2423/1331
2.	Земун	5/5	11/12	4/4	Немачки (1 школа)	1729/1765
3.	Звездара	4/3	4/3	1	Немачки (2 школе)	297/224
4.	Гроцка	4/4	6/6	2/2	Немачки (2 школе)	732/691
5.	Барајево	2/2	4/4	/	Нем. (1 шк.) Фран. (1 ш.)	559/581
6.	Раковица	3/3	7/7	3/3	/	1250/1279
7.	Лазаревац	6/6	8/8	4/4	Француски (2 школе)	1057/1124
8.	Младеновац	1/1	4/4	1/1	/	673/705
9.	Обреновац	2/3	4/5	2/3	/	545/668
10.	Нови Београд	8/8	8/8	2/2	Немачки (5 школа) Француски (2 школе)	1280/1282

11.	Сурчин	3/3	4/4	3/3	/	707/742
12. 13. 14.	Врачар Стари град, Савски венац	3	3/5	/	Француски (3 школе) / Немачки (1)	321/455
15.	Палилула	9/9	17/15	2/2	Немачки (4 школе) Француски (3 школе)	2048/2129
16.	Вождовац	4/4	4/3	1/-	Немачки (2 школе) Шпански (1 школа)	677/586
		Укупан број школа 61/61	Укупан бр. проф. руског језика 99/97	Број школа са само руским језиком 29/30		Укупан број ученика 14 298 14 562

Прилог 3. Град Београд – подаци о заступљености руског језика у гимназијама и средњим школама за школску 2022/2023. годину

Општина	Гимназија / средња стручна школа	Број наставника	Руски језик – број одељења или група	Укупан број ученика
1. Стари град	Прва београдска гимназија	1	8	142
2. Савски венац	Филолошка гимназија	4	14	89
3. Вождовац	Осма београдска гимназија	1	4	78

4. Врачар	Трећа београдска гимназија	1	6	106
5. Савски венац	Четврта београдска гимназија	1	8	173
6. Палилула	Пета београдска гимназија	2	7	172
7. Звездара	Четрнаеста београдска гимназија	1	8	119
8. Звездара	Шеста београдска гимназија	1	4	87
9. Звездара	Седма београдска гимназија	1	4	111
10. Вождовац	Дванаеста београдска гимназија	1	8	154
11. Чукарица	Тринаеста београдска гимназија	2	11	305
12. Нови Београд	Девета гимназија „М.П. Алас“	1	8	163
13. Нови Београд	Десета гимназија „М.Пупин“	1	6	118
14. Земун	Земунска гимназија	2	15	237
15. Раковица	Гимназија „Патријарх Павле“	2	16	363
16. Савски венац	Гимназија „Свети Сава“	1	8	154
17. Стари град	Спортска гимназија	2	6	132
18. Младеновац	Гимназија	2	14	244
19. Лазеравац	Гимназија	2		257
20. Савски венац	Угоститељско-туристичка школа	2	14	242
21. Земун	Саобраћајно-техничка школа	1	13	122
22. Савски венац	Медицинска школа „Београд“	1	4	73

23.Звездара	Геодетска техничка школа	1	3	31
24. Палилула	Средња техничка ПТТ школа	2		
25. Нови Београд	Школа за бродарство, бродоградњу и хидроградњу	1		
27. Барајево	Средња школа	1		
УКУПНО		38 наставника	193 одељења (група)	3758 ученика

Напомена:

Према прикупљеним подацима закључно са 11.01.2023. године руски језик је заступљен у укупно 27 школа, 19 гимназија и 8 стручних школа. Укупан број наставника је 38 који предају у 193 одељења (групе), а језик учи укупно 3758 ученика.

У Филолошкој гимназији (1 група, 22 ученика) и Осмој београдској гимназији (2 групе, 14 ученика) заступљено је у оквиру Осталих облика образовно-васпитног рада учење руског језика као трећег страног.

Податке је прикупила и обрадила Ана Спремић, наставник руског језика у Осмој београдској гимназији.